

În America Latină, emfaza afișată de torționar este legată și de *machism*. În viziunea membrilor aparatului de represiune, torționarul (actant al poliției secrete sau al armatei) exaltă masculinitatea ca principiu diriguitor în stat. Victimele pot fi femei, copii, bătrâni și nu au nevoie de nume. Torționarul este *Bărbatul*, prototip al rasei umane, iar lumea este împărțită în funcție de el: rasa bărbaților și restul rasei oamenilor. Supliciatorii sud-americani fac din statutul lor sexual o religie, iar cultul masculinității devine o „preoție” fanatică (*Action des chrétiens pour l'abolition de la torture*, pp. 20-22).

Altă trăsătură care îl face pe supliciator să fantasmeze aderarea sa la o elită este relația pe care o stabilește cu instrumentul de tortură, mai cu seamă în cazul mașinilor de produs șocuri electrice. Un argentinian adept al lui Perón explică funcționarea instrumentului *parilla* (grătarul electric) ca pe arta de „a prăji” deținuți, dar nu oricum, ci în prezența altor deținuți înfomețați, siliți „să canibalizeze”, prin miros, supliciații. Același torționar explica entuziast funcționarea mașinii de produs șocuri electrice: instrumentul respectiv era satisfăcător pentru că îi acorda însemnele puterii și era un fel de zeitate tehnică, o suprafemeie (deși schingiuitorul nu o sexualizase neapărat). Mașinăria îi preluase, de fapt, vinovăția de torționar, de aici respectul și admirația pentru performanțele tehnice ale instrumentului de tortură (Rodríguez Molas, p. 165). Admirația supliciatorului față de instrumentul perfect de tortură și exterminare (camerele de gazare) a fost manifestată și în timpul nazismului. Pe de altă parte, torționarii se consideră creatorii unei lumi paralele realității: una dintre victimele suplicate în Argentina mărturisește

despre spațiile imunde unde a fost supusă chinurilor, în timp ce supliciatorii săi se lăudau în presă cu spații dotate sofisticat, fantazând pentru a-și da importanță și pentru a susține că sunt capabili să preschimbe lumea după voința lor. Aceștia voiau cu orice preț să aparțină unei elite, de aici ideea de „a sofistica”, prin falsificare, spațiile de tortură (Timerman).

Torționarul pretinde că vrea să afle Adevărul din gura victimei sale. Dar, relativizând, precum Pilat din Pont: ce este Adevărul? Căci Adevărul acesta cu majusculă, râvnit de torționari, este adesea o confesiune mincinoasă din partea victimei, astfel încât tortura să fie stopată. Adevărul nu este adevăr, ci orice. Supliciatorul știe acest lucru, astfel încât „Adevărul” este o impostură. Atunci când nu vor să afle Adevărul, torționarii se pretind a fi posesorii acestuia: de aceea, ei supliciază, pentru că victimele rostesc doar „minciuni”. În acest „templu” al smulgerii Adevărului, minciuna (care poate fi inclusiv tăcere) sfidează. De fapt, schingiuitorul aspiră să fie perceput ca un fel de sacerdot al smulgerii pretinsului Adevăr, pentru că acest cod simbolic i-ar înnobila meseria de călău. În timpul confesiunii autocritice din cadrul „spălării creierului”, victima nu era atât atinsă fizic, cât înconjurată de un cor de torționari sonori care o hărțuiau: „Mărturisește!”, „Vorbește!”, „Mai tare!”. Victima era pasată de la unul la altul, fiecare hărțuitor țipa, urla, scanda sau poruncea, pentru a scoate cu forța „Adevărul” din gura supliciatului. Vocile torționarilor erau însoțite de o mimică adecvată pentru ura de clasă: glasurile intrau în memoria sonoră a victimei, chinuind-o, ca un emițător implantat în creier. Tehnica torționarilor hărțuitori era contrapunctică: victima supusă

„spălării creierului” era proiectată ca un „mare păcătos” înconjurat de „sfinți” doritori să-l corecteze. Această corijare se dorea a fi de factură psihologică și consta în slogane scandate și ritualuri verbale „purificatoare”, care se integrau într-un spectacol de proporții. Nici morții nu puteau evita întotdeauna un asemenea ritual: au existat cazuri în care sinucigașii au fost îndoctrinați postum, în ședințe de reeducare.

„Vorbește, vorbește!”, i se pretindea victimei. Este vorba de un logos întemeietor, ca în Biblie, dar de un logos răsturnat, invalidat: cuvântul mincinos și decăzut. Mărturisirea este logosul pervertit. La început nu a fost orice cuvânt, ci doar cuvântul autodemolator, aceasta este ambiția reeducatorilor. La început a fost sinuciderea verbală. Ofranda „școlarului” reeducat este mărturia autoculpabilizatoare și isterică. Violența lingvistică și urletul demagogic sunt esențiale în reeducarea chinezească: sonoritatea agresivă și hărțuitoare trebuiau să frângă rezistența auditivă și psihică a victimei, iar urechile acesteia erau primele organe care trebuiau corectate în interior. Nu creierul pricepea reeducarea, ci urechile erau cele care o auzeau poruncită mai întâi, o interiorizau și transportau urletele până în creier. Chinezii au făcut din urechile victimei niște porți de intrare în ființă: scopul era confuzia, năuceala, abulia. Treptat, confesiunea începea să prindă viață înăuntru, chiar dacă nu era verbalizată încă. Nașterea ei semăna cu travaliul unei femei însărcinate, confesiunea devenind „fiul” victimei cu torționarii săi. Raidurile sonore de agresiune nu erau altceva decât niște fragmente de viol lingvistic. Iar în final, creierul „murdar” și „rău” era înlocuit cu unul „nou” și „curat” (Mr. Anonymus; Ruo-Wang, Chelminski).

Supliciatorul se consideră un deținător al cunoașterii absolute. „Știi totul despre tine”, îi spune victimei, pe când aceasta răspunde aproape întotdeauna: „Nu știu ce am făcut”. Psihologia supliciatorilor marșează pe ideea de confesiune smulsă victimelor astfel încât, în tortura concretă, schingiuitorii amenință uneori cu imaginea scoaterii măruntaielor celui supliciat, și nu oricum, ci într-un mod grotesc-corporal: „te voi face să vomți tot ceea ce știi” sau „îți voi apăsa stomacul până când intestinele îți vor ieși pe gură” (Becket, p. 30). Explozia provocată a organismului victimei îi satisface pe călăi, pentru că echivalează cu ideea de gestare și naștere a Adevărului. Și, într-adevăr, confesiunea silită a victimelor este pe măsura acestui fals adevăr: ea seamănă, mai degrabă, cu o vomă decât cu o mărturie.

„Mistica” torționarilor joacă un rol esențial. Mentalitatea SS, o temă pe marginea căreia a curs multă cerneală, era circumscrisă unei aure naționaliste și eroice, patronată de conceptele teutonice (Kogon, p. 30). Primii membri SS au fost selectați din rândul intelighenției, ca, pe parcurs, să fie admise elemente din clasa de mijloc și, în cele din urmă, fanatici din clasa de jos, cărora li se flutura formula unei caste militare. Se vorbea despre o ordine rituală și sacră în cadrul căreia membrii SS trebuiau să fie păzitorii încarnării postmesianice reprezentate de Führer. Mistica nibelungică a fost și ea folosită propagandistic de nazisti, la sugestia lui Göring. Despre Himmler se spune că, la crearea „elitei” SS, s-ar fi inspirat din regulile de conduită existente în *Exercițiile spirituale* ale lui Ignațiu de Loyola (Wormser-Migot, pp. 406-408). Dar este fals ca supliciatorii nazisti să fie radiografiți

printr-o asemenea grilă spirituală, cu atât mai mult cu cât, în ultima perioadă a atrocităților în masă, ei erau recrutați exclusiv din clasa de jos. La fel ca în alte cazuri, și între ei existau, în majoritate, roboți și, în minoritate, bestii. „Nietzscheanismul” supraomului era o formulă cultivată de doctrinarii nazismului, dar pe care torționarii în carne și oase o ignorau. Iar înruditura lor cu inchișitorii era de altă natură. Supliciatorii naziști (dar nu numai ei) vedeau în evrei, ruși, polonezi, țigani rase subumane care întruchipau Răul și care, prin urmare, trebuiau pedepsite cu încetinitorul, pentru a face victimele să mărturisească „păcatul”. Din acest punct de vedere, lagărele naziste au fost proiectate ca niște „altare de expiere” (Feig, p. 93); această intenție o aveau și inchișitorii de odinioară.

Un alt orgoliu al torționarilor în secolul XX este acela de a se crede funcționari divini ai instaurării ordinii politico-religioase; sau chiar „parce” ale destinului celorlalți. Orgoliul acesta a funcționat peste tot în lume, dar a primit nuanțe aberante în America Latină, mai cu seamă în Argentina. „Numai Dumnezeu dă și ia viața. Dar Dumnezeu este ocupat acum în altă parte a lumii, așa că aici, în Argentina, noi suntem cei care avem această îndatorire”, îi spunea, cu emfază, un torționar victimei sale (Timerman, p. 31). De fapt, pentru toți torționarii, „Dumnezeu este plecat în altă parte”, deci poate fi substituit, chiar dacă este vorba, în realitate, de o uzurpare mai mult decât metafizică. Tu ești nimeni și nimic, ești un șobolan; noi suntem Dumnezeu, acesta este înțelesul retoricii torționarilor. În Algeria sub ocupație franceză, unul dintre membrii aparatului de represiune se instala în ipostaza de Dumnezeu-Allah, silindu-i pe

deținuții arabi să-l proclame ca atare și să-i lingă picioarele în semn de prețuire (Benzine, p. 45). Alteori, ura rasială este motorul torturii, ajungându-se la situații grotești, precum în Mauritania, unde, deși atât tortionarii, cât și victimele erau de culoare, supliciații erau considerați a fi „negri murdari” sau „evrei buni de ucis”! Cazul tortionarilor greci (din timpul Dictaturii Coloneilor) nu poate fi trecut cu vederea, întrucât aceștia pretindeau că apără, prin tortură, eleno-creștinismul. Emfaza unora dintre ei era pe măsura doctrinei respective: „Eu sunt X de care întreaga Grecie se teme” sau „Noi [tortionarii, n.m.] vom crea Marea Grecie. Vom cuceri Constantinopolul”. Cu alte cuvinte, tortionarii erau grecii „autentici”, în timp ce victimele erau grecii „impuri” (Amnesty International, 1977a, pp. 28-29). În Algeria sfârșitului de secol XX, tortionarii se considerau eradicatori și deratizatori ai islamismului, musulmanii fundamentalști fiind văzuți ca „demonizați” și „infecțați”, scopul torturilor fiind vindecarea „bolii”.

„Mistica” punitivă a tortionarilor a fost decisivă și în Argentina. „Vorbesc în fiecare noapte cu Iisus. Dacă El îmi spune că trebuie să trăiești, vei trăi. Dacă nu, te trimit la ceruri”, îi declara un supliciator victimei sale (Paoletti, p. 151). Un alt tortionar „mistic”, cunoscut ca purtând un scapular pe piept, își aroga funcția de inchișitor purificator, scoțând „demonii” din deținuții politici: „Sunt mâna care execută poruncile lui Dumnezeu, viața și moartea se află în mâinile mele, iar voi [victimele, n.m.] sunteți morți călători” (Paoletti, p. 197). Alt supliciator obișnuia să-și oblige victimele să se roage mimând delirul mistic. Ceremonia aplicării șocurilor electrice era dominată, uneori, de schingiuitori isterici și